

6. METSATULEKAHJUD *FOREST FIRES*

6.1 Metsatulekahjud 2005. aastal *Forest fires in 2005*

2005. aastal registreeriti 65 metsatulekahju üldpindalaga 86,5 ha (2004. aastal 89 tulekahju pindalaga 378,9 ha). Metsapõlengute tõttu keskkonnale tekitatud kahju suuruseks hinnati 0,2 miljonit krooni (2004. aastal 5,4 miljonit krooni). 2005. aasta suvi oli eelmisest sademeterohkem ja sellega seoses oli tulekahjude arv veerandi võrra, pindala üle nelja korra ning keskkonnale tekitatud kahju üle 22 korra väiksem. 2005. aasta metsatulekahjude keskmine pindala oli 1,3 ha, mis on eelneva aastaga võrreldes üle kolme korra väiksem.

2005. aasta esimene metsatulekahju registreeriti 15. aprillil Jõgevamaal Pajusi vallas Vägari külas. Hooletusest alguse saanud tuli käis üle Aida maaüksusel 0,1 ha suurusest metsakultuurist. Selle tulekahju põhjustajana kahtlustatakse Soome kodanikku, kel õnnestus Eestist lahkuda ja kutsetele ta ei ole reageerinud. 2004. aastal algasid metsatulekahjud varem. Esimene metsatulekahju registreeriti siis 3. aprillil Saaremaal Kihelkonna vallas Vilsandi Rahvusparkis. Viimane metsatulekahju 2005. aastal registreeriti 27. septembril Harjumaal Jõelähtme vallas, kus hooletusest alguse saanud põlengul sai kannatada 0,02 ha RMK Anija metskonna keskealist metsa. 2004. aastal lõppes tuleohtlik periood püsivate vihmade saabumisega varem ja siis registreeriti aasta viimane metsatulekahju 24. juulil Ida-Virumaal Iisaku vallas.

2005. aasta suurim metsatulekahju toimus Valgamaal Karula vallas Valtina külas. Tulekahjust teatati häirekeskusele 18. aprillil kell 22.50 ja see kustutati samal ööl. Hooletusest alguse saanud tulekahjul põles kokku 11,9 ha metsauendust. Keskkonnale tekitatud kahju suuruseks hinnati seal 83400 krooni. Keskkonnainspeksioon alustas kriminaalaja uurimist. Kõik ülejäänud 2005. aasta tulekahjud olid väiksemad kui 7 hektarit. 2004. aasta suurim tulekahju kogupindalaga 124,7 ha leidis aset Raplamaal Märjamaa vallas Märjamaa metskonnas.

Riigimetsas oli 2005. aastal 46 metsatulekahju pindalaga 44,5 ha (2004. aastal vastavalt 47 ja 290,7 ha). Nimetatud riigimetsa tulekahjude hulgas on kõik Päästeametis registreeritud juhtumid pindalaga üle 0,001 ha. Tulekahjusid esines kokku 22 metskonnas (2004. aastal 27 metskonnas). Kaks ja enam tulekahju registreeriti 10 metskonnas: Ahtme (11), Keila (6), Loobu ja Surju (3), Aakre, Anija, Elva, Iisaku, Lodja ning Võru (2). Riigimetsas toimunud metsatulekahjude osatähtsus moodustas tulekahjude üldarvust 71%. 2004. aastal oli vastav protsent 53 ja 2003. aastal 41, mis näitab metsatulekahjude osatähtsuse kasvu riigimetsades ja mis võib olla seotud järjest suureneva riigimetsade külastatavusega.

6.2 Metsatulekahjud maakonniti

Forest fires by counties

2005. aastal registreeriti metsatulekahjusid 12 maakonnas. Metsad ei põlenud Hiiu-, Järva- ja Viljandimaal. Kõige enam oli metsatulekahjusid Ida-Virumaal (18), millele järgnes Harjumaa (15). Teistes maakondades oli tulekahjusid oluliselt vähem. Kui vaadata metsatulekahjude pindala jagunemist maakonniti, siis 2005. aastal oli tulekahjude pindala kõige suurem Harjumaa (24,5 ha), järgnes Ida-Virumaa (19,2 ha) ja Valgamaa (18,5 ha). Metsatulekahjude jagunemise kohta maakonniti arvuliselt ja pindalaliselt annab ülevaate joonis 6.2.2.1.

Metsatulekahjude jagunemisest maakonniti viimasel 5 aastal (2001–2005) annab ülevaate tabel 6.2.1. Viimasest nähtub, et sellel perioodil metsatulekahjude esinemissageduselt oli kõige raskem 2002. aasta. Metsatulekahjude pindala jagunemine 2005. aastal maakonniti metsakategooriate lõikes on toodud tabelis 6.2.2. Tabelist selgub, et 2005. aastal said tules kõige enam kannatada keskealised, valmivad ja küpsed metsad (39,4 ha), millest ligi pooled (15,9 ha) asusid Harjumaa. Metsauuendus põles 27,8 ha, millest ligi pool paikneb Valgamaal. Need põlenud alad tuleb ilmselt uuesti metsastada.

6.2.1 Metsatulekahjude arv maakonniti aastatel 1999–2005

Forest fires by counties in 1999–2005

Maakond County	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Harju	10	72	14	45	23	19	15
Hiiu	0	0	4	4	2		
Ida-Viru	37	21	16	121	14	12	18
Jõgeva	1	1	1	10	2	3	2
Järva	2	1	2	20	7	3	
Lääne	3	1	1	9	9	6	2
Lääne-Viru	3	9	8	21	8	1	2
Põlva	9	6	14	33	15	13	2
Pärnu	46	2	1	23	6	8	6
Rapla	5	7	2	12	9	4	1
Saare	5	3	1	4	4	3	3
Tartu	0	6	1	23	4	2	3
Valga	5	2	8	12	2	8	5
Viljandi	0	2	0	2	3	6	
Võru	4	25	18	17	3	1	6
Kokku Total	130	158	91	356	111	89	65

Allikas: Keskkonnaministeerium, Päästeamet

Source: Ministry of Environment, Rescue Board

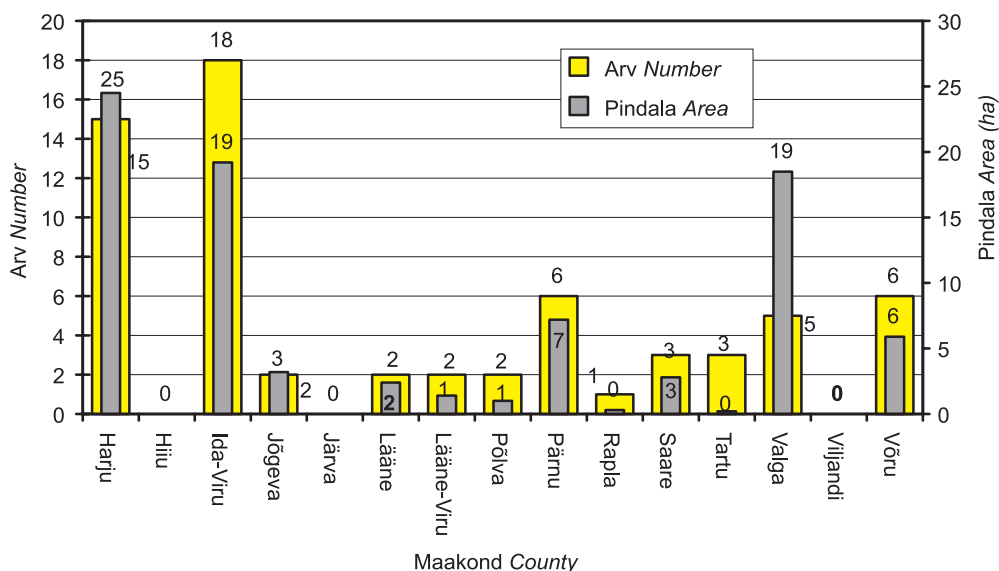
6.2.2 Metsatulekahjude pindala maakonniti 2005. aastal

Area of forest fires by counties in 2005

Maakond County	Tulekahju pindala Area of fires (ha)					
	Kokku Total	keskealine, valmiv ja küps mets middle- aged, maturing and mature stands	noorendik young stand	metsa- uendus re- forestation areas	metsata metsa- maa other wooded land	mitte- metsa- maa other land
Harju	24,5	15,9	0,0	4,1	0,0	4,5
Hiiu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ida-Viru	19,2	7,2	0,0	6,2	0,0	5,8
Jõgeva	3,2	0,0	0,0	3,2	0,0	0,0
Järva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lääne	2,4	1,2	0,0	1,2	0,0	0,0
Lääne-Viru	1,4	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0
Põlva	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0
Pärnu	7,2	3,6	2,6	0,0	1,0	0,0
Rapla	0,3	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0
Saare	2,8	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Tartu	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Valga	18,5	3,1	2,3	13,1	0,0	0,0
Viljandi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Võru	5,9	4,8	0,0	0,0	1,1	0,0
KOKKU Total	86,5	39,4	6,8	27,8	2,2	10,3

Allikas: Keskkonnaministeerium, Päästeamet

Source: Ministry of Environment, Rescue Board

Joonis 6.2.2.1 Metsatulekahjude arv ja pindala maakonniti 2005. aastal

Figure 6.2.2.1 Number and area of forest fires by counties in 2005

6.2.3 Metsatulekahjud aastail 1921–2005

Forest fires in 1921–2005

Aasta Year	Metsatulekahjud Forest fires			Aasta Year	Metsatulekahjud Forest fires			Aasta Year	Metsatulekahjud Forest fires		
	Arv Number	Kogu- pindala Total area (ha)	Keskmine pindala Average area (ha)		Arv Number	Kogu- pindala Total area (ha)	Keskmine pindala Average area (ha)		Arv Number	Kogu- pindala Total area (ha)	Keskmine pindala Average area (ha)
1921	437	2278,3	5,2	1955	86	550,5	6,4	1981	225	113,0	0,5
1922	43	111,8	2,6	1956	50	225,0	4,5	1982	133	188,0	1,4
1923	74	185,2	2,6	1957	7	22,1	3,2	1983	260	100,0	0,3
1924	93	282,9	3,8	1958	24	41,7	1,7	1984	167	53,0	0,3
1925	187	982,7	5,3	1959	81	2122,7	26,2	1985	60	77,0	1,3
1926	331	1066,7	3,2	1960	60	117,0	1,9	1986	172	217,5	1,3
1927	254	2097,6	8,2	1961	44	2110,0	0,9	1987	76	92,0	1,2
1928	186	413,3	2,2	1962	14	29,0	2,1	1988	106	55,0	0,5
1929	149	1107,4	7,4	1963	113	3755,0	33,2	1989	106	81,6	0,7
1930	403	2956,1	7,3	1964	151	749,0	5,0	1990	164	194,0	1,1
1931	130	403,3	3,1	1965	184	803,0	4,5	1991	39	58,0	1,5
1932	288	878,8	3,0	1966	75	36,4	0,5	1992	348	1787,0	5,1
1933	578	4733,0	8,2	1967	175	61,5	0,3	1993	207	647,1	3,1
1934	351	1388,2	3,9	1968	297	111,2	0,4	1994	289	456,4	1,6
1935	196	726,6	3,7	1969	498	258,0	0,5	1995	188	185,9	1,0
1936	180	493,4	2,7	1970	229	69,3	0,3	1996	273	579,0	2,1
1937	166	835,0	5,0	1971	437	111,0	0,3	1997	359	1146,5	3,2
1938	175	688,2	3,9	1972	172	164,0	1,0	1998	61	54,0	0,9
1939	370	2789,8	7,6	1973	328	181,0	0,6	1999	130	1103,4	8,5
1940–1948*				1974	273	130,0	0,5	2000	158	683,8	4,3
1949	61	264,4	4,4	1975	362	87,7	0,2	2001	91	61,8	0,7
1950	138	974,2	7,1	1976	359	100,6	0,3	2002	356	2081,7	5,8
1951	111	3152,8	28,4	1977	121	10,9	0,1	2003	111	206,6	1,9
1952	55	322,0	5,9	1978	207	51,0	0,3	2004	89	378,9	4,3
1953	25	110,1	4,4	1979	216	35,0	0,2	2005	65	86,5	1,3
1954	48	542,4	11,3	1980	218	68,8	0,3				

* andmed puuduvad data missing

Allikas: Keskkonnaministeerium, Päästeamet

Source: Ministry of Environment, Rescue Board

Märkused tabeli juurde

1. Käesolev koondtabel on koostatud andmetest, mis pärinevad aastate 1921–1969 kohta hr Peeter Rõigaselt, kes reastas need arhiivimaterjalide põhjal, hr Henn Altonilt aastate 1970–1990 ja hr Mait Tindilt aastate 1991–1999 kohta.
2. 1963. a oli ulatuslik metsapõleng Višnevski sõjaväemetskonnas ja Zarja kolhoosis (2000 + 200 ha).
3. Suurepinnalised metsapõlengud on olnud Vihterpalu metskonnas 1951. a (2000 ha), 1992. a (550 ha) ja 1997. a (700 ha).
4. Nõukogude Liidu ajal aastatel 1970–1985 ei lubanud tollaegse ENSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumi juhtkond, kartes Moskva ülemuste pahameelt, tegelikku metsatulekahjude pindala näidata. Pindala vähendati mittemetsamaadel (karja- ja heinamaad, sood, rabad) olnud põlengute andmete väljajätmisega. Käesolevas tabelis on esitatud nende aastate tegelikud andmed.
5. 1999. aasta kohta on esitatud andmed, mis laekusid Metsaametisse maakondade metsaametilt. Sellel aastal lasus esmakordselt kõigis maakondades metsatulekahjude kustutustöö täielikult maakonna päästeteenistustel.
6. Alates 2000. aastast on metsatulekahjude kohta andmeid koondanud Veljo Kütt ja algandmed pärinevad alates 2001. aastast Päästeametilt.

6.3. Metsatulekahjude põhjused

Forest fire causes

Enamik 2005. aastal toimunud metsatulekahjusid sai alguse inimese otsesest või kaudselt tegevusest. Looduslikud faktorid (äike) põhjustasid 2005. aastal ühe metsatulekahju, mis moodustab tulekahjude üldarvust 2%. Metsatulekahjude põhjustest ligi poole (45%) moodustasid metsa külastajad (puhkajad, marjulised, lapsed jt). Neid tulekahjusid oli 2005. aastal 30 ja need said alguse hooletustest suitsetajatest ja tuletegitajatest, ning nende hulka arvati ka enamik varakevadisi kulusüütamisi. Metsatulekahjude tekkepõhjustest moodustas 5% kuritahtlik süütamine. Need on juhtumid, kus püroomaanid või halbade kavatsustega inimesed panevad metsale tule otsa. Elektriliinist sai alguse üks tulekahju (2%). Tegemist oli tulekahjuga Ida-Virumaal Iisaku vallas, kus erametsast kukkus kõrgepingeliinile puu ja tekitas traatides sädelemise, mis süütas liinialuse ja sealt levis tuli riigimetsa. Muudel põhjustel tekkis neli tulekahju. Need olid juhtumid, kus mets läks põlema kaitseväe õppustel (üks juhtum Harjumaal Keila vallas) või süttis uuesti hõõguma jäänud sädemetest juba kustutatud tulekahjul (kaks juhtumit Harjumaal Keila vallas ja üks Ida-Virumaal Illuka vallas). Põhjused jäid välja selgitamata 26 juhul ehk 40% tulekahjustest. Mingil määral võib see olla tingitud asjaolust, et pääste- ja keskkonnanõuetused toimetavad metsas oma ülesandeid täites ilma piisava omavahelise koostööta ja infot vahetamata. Vahel ei jõua info metsapõlengust keskkonnateenistusse ja Keskkonnanõuetuseni.

Kui vaadata 5-aastasel perioodil (2001–2005) toimunud metsatulekahjude põhjusi, siis selgub, et 1–2% metsatulekahjustest said alguse looduslikest faktoritest (äike) ja ülejäänud metsatulekahjud ning kõik 2004. aasta tulekahjud olid tingitud vähemal või rohkemal määral inimtegevusest. Ülevaate aastatel 2001–2005 toimunud metsatulekahjude põhjustest annab tabel 6.3.2. Vaadeldud viiel aastal moodustavad metsatulekahjude põhjustest olulise osa metsa külastajad (puhkajad, marjulised, lapsed jt), kelle arvele läheb keskmiselt 40% metsatulekahjustest. Küllalt palju on ka selliseid inimtegevusest tingitud metsatulekahjusid, kus tulekahju täpset põhjust ei ole suudetud välja selgitada. Kui jälgida aastate lõikes teadmata põhjustel toimunud metsatulekahjude arvu muutumist, siis torkab silma, et 2001. aastal jäid välja selgitamata üle poole ehk 56% põhjustest. Järgnevatel aastatel olukord paranes ja 2004. aastal oli teadmata põhjustel tulekahjusid vaid 24%, 2005. aastal aga kasvas nende osakaal taas 40 %-ni.

2005. aasta metsatulekahjude põhjuste jagunemise kohta maakonniti arvuliselt ja pindalaliselt annab ülevaate tabel 6.3.1.

6.3.1 Metsatulekahjude põhjused maakonniti aastal 2005

Forest fire causes by counties in 2005

Metsatulekahjude põhjused Forest fire causes	Maakond County										Kokku Total					
	Harju	Hiiu	Ida-Viru	Jõgeva	Järva	Lääne	Lääne-Viru	Põlva	Pärnu	Rapla		Saare	Tartu	Vaiga	Viljandi	Võru
kuritahtlik süütamine arson	1		1									1				3
põllumajanduslikud tööd agricultural operations	0		0,1									0,08				0,2
metsamajanduslikud tööd logging and forest operations																
muu tööstuslik tegevus other industrial activities																
transport, elektriliinid communications (rail-ways, electricity lines etc.)			1													1
metsa külastajad general public (campers, other visitors, children)	6		6	2		2	2	1	2	1	2		2		4	30
muu põhjus other	7,9		7,4	3,2		2,4	1,4	1,0	1,5	0,3	0,8		11,92		4,75	42,5
looduslikud faktorid natural causes	3		1													4
põhjused teadmata unknown causes	0,8		0,4													1,2
Kokku Total	15		18	2		2	2	2	6	1	3		5		6	65
	24,5		19,2	3,2		2,4	1,4	1,0	7,2	0,3	2,8		18,5		5,9	86,5

Source: Ministry of Environment, Rescue Board

Allikas: Keskkonnaministeerium, Päisteamet

6.3.2 Metsatulekahjude põhjused aastatel 1999–2005

Forest fire causes in 1999–2005

Metsatulekahjude põhjused <i>Forest fire causes</i>	1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005	
	arv number	%	arv number	%	arv number	%	arv number	%	arv number	%	arv number	%	arv number	%
kuritahtlik süütamine <i>arson</i>	49	38	14	9	7	8	25	7	17	15	11	12	3	5
põllumajanduslikud tööd <i>agricultural operations</i>	1	1	4	3	5	5	14	4	1	1	1	1		
metsamajanduslikud tööd <i>logging and forest operations</i>			2	1			8	2	4	4	3	3		
muu tööstuslik tegevus <i>other industrial activities</i>			1	1			1	1			1	1		
transport, elektriliinid <i>communications (railways, electricity lines etc.)</i>	8	6	16	10	3	3	8	2	1	1	2	2	1	2
metsa külastajad <i>general public (campers, other visitors, children)</i>	49	38	63	40	22	24	136	38	54	49	46	52	30	45
muu põhjus <i>other</i>	7	5	2	1	2	2	7	2	7	6	4	5	4	6
looduslikud faktorid <i>natural causes</i>	2	1	3	2	1	1	3	1	1	1			1	2
põhjus teadmata <i>unknown causes</i>	14	11	53	34	51	56	154	43	26	23	21	24	26	40
Kokku <i>Total</i>	130	100	158	100	91	100	356	100	111	100	89	100	65	100

Allikas: Keskkonnaministeerium, Päästeamet

Source: Ministry of Environment, Rescue Board

6.4 Tulekaitseline järelevalve metsas

Surveillance of forest fire regulations

Metsa- ja muu taimeistikuga kaetud alade tuleohutusnõuded tulenevad Päästeseadusest ja järelevalvet nende nõuete täitmise üle teostab Keskkonnainspeksioon. Nimetatud nõuete rikkumise eest karistas Keskkonnainspeksioon 2005. aastal kokku 19 inimest (2004. aastal 42), kellele määrati 7920 krooni ulatuses rahatrahve (2004. aastal 21 460 krooni). Trahviti metsatulekahjude põhjustajaid ja metsale muidu ohtlikke inimesi – suitsetajaid, lõkketegijaid ning kulu- ja prahipõletajaid. Lisaks eeltoodule hindas Keskkonnainspeksioon metsatulekahjudega keskkonnale tekitatud kahju, viis läbi menetlusi metsatulekahjude tekkepõhjuste väljaselgitamiseks ja tegi 2005. aastal kolme kriminaalmenetluse uurimiseks esmased menetlustoimingud. Viimatinimetatud asjade menetlemist jätkab reeglina politsei. Ülevaade metsa tulekaitselisest järelevalvest aastatel 2000–2005 on toodud tabelis 6.4.1.

6.4.1 Metsa tulekaitse

Fire protection of forests

Aasta Year	Tulekahjude arv Number of forest fires	Registreeritud rikkumiste arv Number of registered violations	Karistatud isikute arv Number of persons fined	Trahvisumma (kr) Amount of penalties (EEK)	Keskkonnakahju (kr) Environmental damage (EEK)
1999	130	...	6	3 250	...
2000	158	25	8	1 585	6 506 000
2001	91	44	21	9 104	563 689
2002	356	111	38	25 415	26 680 060
2003	111	70	35	16 800	2 793 490
2004	90	90	42	21 460	5 418 005
2005	65	19	19	7 920	242 538

Allikas: Keskkonnaministeerium, Keskkonnainspeksioon

Source: Ministry of Environment, Estonian Environmental Inspectorate